

Jonas Mačiulis MAIRONIS

1862–1932

MAIRONIO IR JO ARTIMŲJŲ
PORTRETAI – IŠ ARCHYVŲ

KITOS NUOTRAUKOS – ONOS
PAJEDAITĖS

VILNIUS, 1999

Maironis sus savo tėvu Aleksandru Mačiuliu
Gimtasis namas Pasandravyje

*Mylėk, lietuvi, tą brangią žemę,
Kame nuo amžių tėvai gyveno:
Čia tavo kūnas sau maistą semia,
Čia grynai dvasiai tiek sveiko peno!*

*Mylėk jos kalbą, senovės būdą,
Jos girių kvapą, žaliąsias pievas;
Į jos dirvonus pasėjęs grūdą,
Žinai, jog vaisių palaimins Dievas.*

RASEINIŲ MAGDĖ

Maironis su motina ir seserimis
Senas šulinys Pasandravyje

Ten močiutė užlingavo
Raudomis mane,
Į krūtinę skausmą savo
Liejo nežinia.

Ten užaugau, iškentėjau
Aš kančias visas
Ir pamėgau, pamylėjau
Vargdienio dūmas.

MANO GIMTINĖ

Pasandravis. Išlikęs ūkinis pastatas (1973)
Buvusios sodybos kampelis. Sandravėlė

*Ten tai prabėgo mano brangiausi
Jaunystės laikai,
Ir po tiek metų pats savęs klausi:
Tai vien tik sapnai?*

*Kiek atminimų atsitikimų,
Gyvytados,
Vienas už kito brėško ir šoito
Anapus ribos!*

VAKARAS ANT EŽERO
KETURIŲ KANTONŲ

Maironio gimtinės vietoje: paminklinis akmuo ir koplytstulpis, sukurti liaudies meistrų Z. Janušaičio ir K. Smilgevičiaus

*Veltui, nugrėžęs akis atgali,
Tarp atminimų ieškai ramumo;
Nieks nuraminti tavęs negali
Nei išmatuoti širdies gilumo.*

*O Dieve didis ir Tėve brangus!
Pastiprink žmogų silpną ir menką,
Taip sutvarkytą, kad vien tik Dangus
Jo begaliniams norams užtenka.*

SUNKU GYVENTI

*Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį,
Kur mūsų sodybos, kur bočių kapai!
Juk tėviška Tavo malonė daug gali!
Mes tavo per amžius suvargę vaikai.
Neapleisk, Aukščiausias, mūsų ir brangios
tėvynės,
Maloningas ir galingas per visas gadynes!*

KUR BĖGA ŠEŠUPĖ

Maironis augo Bernotų vienkiemyje

Maironio pušis

Bernotų vienkiemyje: Maironio šaltinėlis,
žydinti pieva ir senas rūsys

*Išaušo! Išaušo! Vėjelis laukų
Bučiuoja, gaivina krūtinę;
Pabiro, pasklido žiedai ant lankų –
Vainikų eilė pirmutinė.*

*Taip giedra ir linksma!
Tiek šviečia vilties!
Vien meilę norėtum dainuoti,
Apimti pasaulį, priglaust prie širdies,
Su meile saldžiai pabučiuoti!*

PAVASARIS

*Už Raseinių, ant Dubysos,
Teka saulė, teka;
Geltonplaukės puikios visos
Šneka ten, oi šneka.*

*Po rasas kasas šukuoja,
Saulė jas džiovina,
Kai užgieda, uždainuoja,
Širdį taip gaudina.*

DAINA

Dubysos slėnis

Betygala. Maironis čia lankė pradinę mokyklą,
šioje bažnyčioje buvo pakrikštytas

Paminklas Vytautui Betygaloje
Maironio tėvų kapas miestelio kapinėse

*Aš norėčiau prikelti
nors vieną senelį
Iš kapų milžinų
Ir išgirsti nors vieną,
bet gyvą žodelį
Iš senųjų laikų!*

*Gal išklausčiau tada,
kur tos kanklės auksinės
Vaidelučių garsių;
Kai jas pirštais paliesčiau,
užkaistų krūtinės
Nuo balsų įstabių.*

AŠ NORĖČIAU PRIKELTI

Kauno gimnazijoje Maironis mokosi 1873–1883

Kijevo universitete studijuoja 1883–1884

*Oi neverk, matušėle,
kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiosios tėvynės!
Kad pavirtęs
kaip qžuolas girių puikus
Lauks teismo dienos paskutinės.*

OI NEVERK, MATUŠĖLE

Maironis Kauno kunigų seminarijoje: 1884–1888 klierikas,
1892–1894 – dėstytojas, 1909–1932 – rektorius

*Nelenkdams pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas stosiu į kovą.
Pavargti už brangią tėvynę – gražu!
Aukščiausią turėti vadovą!*

*Į darbą, į darbą, lig kolei mirtis
Jaunos neatkirto galvos!
Juk dienos ir jėgos kaip upės vilnis
Vis bėga ir bėgt nenustos.*

PASITIKĖJIMAS SAVIMI

Maironis Kauno kunigų seminarijos dėstytojas
Kryžius seminarijos kieme

*Viskas užmigo, viskas nurimo;
Žemę apsupo meilės svajonės;
Neša jos sielą, neša, liūliuoja,
Ilgesio pilnos ir įkvėpimo.*

*Noris apimti visą pasaulį;
Noris mylėti Dievą aukščiausį;
Noris pasiekti amžiną grožį!..
Ko gi taip liūdna? Ko gi taip ilgu?*

VASAROS NAKTYS

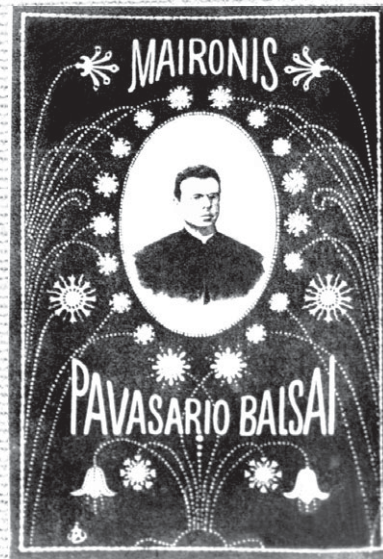
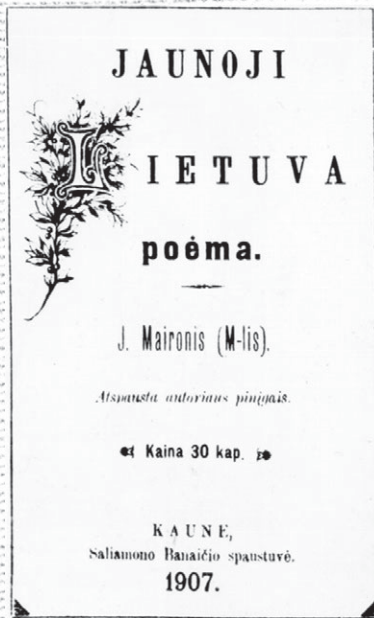

*Krūtinėje dega, liepsnoja ugnis,
Ir veikalo ilgis dvasia.
Ką vargas? nelaimės? ar šiaurio naktis,
Kas gimė su meile didžia!*

*Paslėpęs krūtinėje skausmo dūmas,
Praeisiu kaip verdą verpetai;
Gal žmonės šiandieną manęs nesupras,
Bet mano – išauštančiai metai!*

PASITIKĖJIMAS SAVIMI

Maironis Peterburgo dvasinėje akademijoje:
studijuoja 1888–1892, profesoriauja 1894–1909

Antai pažvelki! Tai Vilnius rūmais
Dunkso tarp kalnų plačiai!
Naktis jį rūbais tamsiais kaip dūmais
Dengia! Jis miega giliai!
Kame tas garsas, kuriuo skambėjai?
Kame galybė ir pranokėjai?
Kur tavo, Vilniau, tie spinduliai,
Kuriuos skleidei
Lietuvai, mūsų tėvynei?

Maironio leidiniai: 1895, 1907, 1913, 1921

Vilniaus fragmentas

VILNIUS

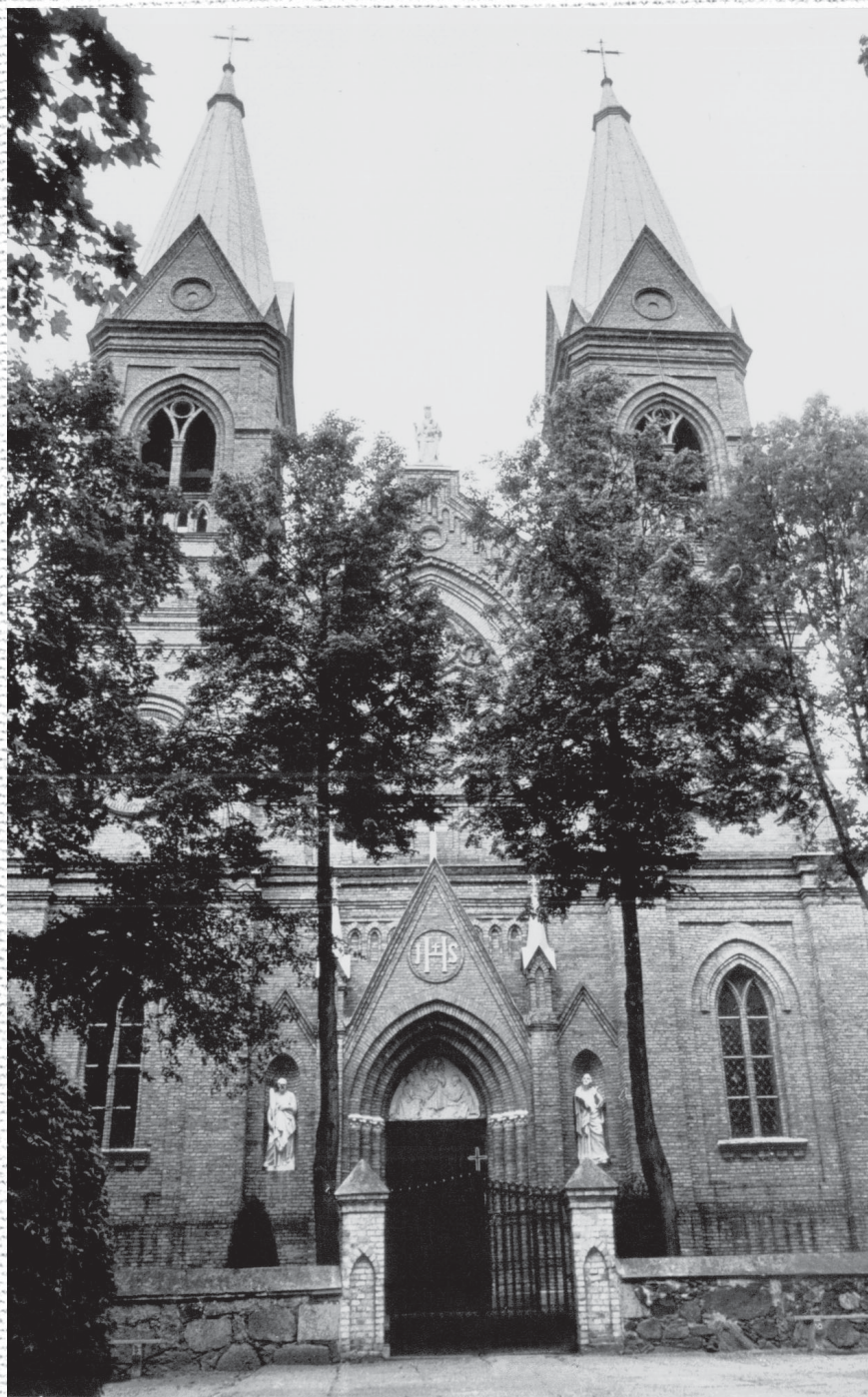

Maironis Peterburgo laikotarpiu
L. Besekerskis – Maironio draugas Peterburge,
A. Jakštas Dambrauskas – Kaune

*Sapnų be kančios ir ramumo saldaus
Taip alksta pavargėliai žmonės,
O man tie šešėliai širdies neprigaus:
Aš noriu verpetų, karionės.*

*Einu nesuprantamas vienas keliu
Be draugo, ir nieks nepalydi;
Nors verkia širdis, linksmai juoktis galiu,
Ir kūdikiai laimės pavydi.*

KO SIEKIU IR ALKSTU

Krekenavos bažnyčia ir klebonija. Čia Maironis nubloškiamas Pirmojo pasaulinio karo metu 1915–1918

*Ranka mus spaudžia geležinė,
Krūtinę apkala ledais:
Uždekim meile sau krūtinę!
Į kovą stokim milžinais!*

*Tas ne lietuvis, kurs tėvynę
Bailiai kaip kūdikis apleis;
Kursai pamins, ką bočiai gynė
Per amžius milžinų keliais.*

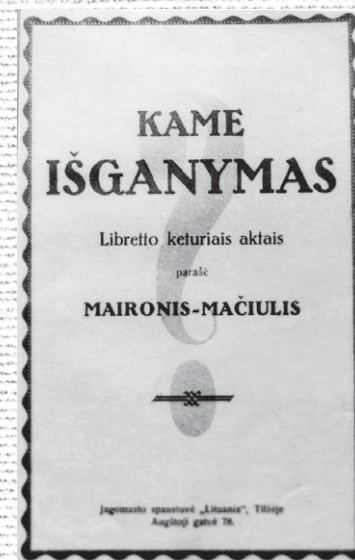
*Tas ne lietuvis, kurs jos būdo,
Jos žemės dainų nemylės;
Neverks, kad patys sūnūs žudo,
Kas verta meilės ir garbės.*

UŽTRAUKSME NAUJĄ GIESMĘ

Krekenavos
bažnyčios
interjeras

Maironio
mėgiamas
suolelis
ir jo paties
iškalta data
ant šventoriaus
laiptų

*Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?*

Maironio leidiniai: *Tarp skausmų į garbę* 1895, *Kame išganymas* 1896,
Mūsų vargai 1920. *Pavasario balsų* 1920 užsklanda

JEI KADA PANČIAI NUKRIS

*Kada tik keliu važiuoju pro Trakus,
Man verkė iš skausmo širdis;
Gaili ašarėlė beplovė skruostus
Ir mėlynas temdė akis!
Ir veltui dvasių raminti norėjau,
Aplinkui vien tamsią naktį regėjau.*

TRAKŲ PILIS

Trakų pilis.

1920 m. „Pavasario balsų“ leidimas. Apipavidalino J. Jankevičius

*[Žarėnus miškais nuo Šiaulių
Jei pro Luokę kada bekeliausi,
Nepamiršk sustabdyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausi.]*

*Atsikoėpęs giliai krūtine,
Kai nuo kalno pažvelgsi aplinkui,
Tai tik plunksna rašyt auksine
Pavesta Lietuvos giesmininkui!*

ŠATRIJOS KALNAS

Šatrijos kalnas
Maironis apie 1910–1912 m.

Moterys, ikvėpusios
ne vieną Maironio posmą:
Teklė Navickaitė,
Marija Tiškevičiūtė
(Žanos d'Ark vaidmeny),
Jadvyga Stanelytė,
Apolonija Petkaitė,
Jadvyga Dausinaitė-Smilgienė

*Tekėjo mėnuo. Iš kalnų
Žiedai kvepėjo jазminių,
Žavėdami jausmus;*

*Tarp žalio ežero bangų,
Toli nuo triukšmo, nuo vargų
Laivelis supa mus.*

ANT DRŪKŠĖS EŽERO

Maironis kurorte Vokietijoje
Maironis svečiuose
Baltija saulei leidžiantis

Tarp marių plačių kad užkaukia vilnis,
Plačiau man siūbuoja krūtinė;
Ir žiūri tolyn nusiblaivius akis,
Ir nori apimt begalinę!

.....
Ko siekiu ir alkstu, vargiai bežinau!
Pasielt nepasiekiamą šalį?
Tik atilsio vieno kaip maro bijau,
Tik norai užmigti negali.

KO SIEKIU IR ALKSTU

Maironis apie 1930 metus
„Skausmo skundo“ faksimilė

mano mėsos

Skausmo Skundas.

Mi tatau, kad tavo, tavo viena, tiktai
Tuo jaunųjų dieną aš myliuau karštai,
Kad tau įkieptas, amėinas giesmes po kojų
Iki šiol nemuilsdamas klojau ir kloju,
Kad kai pranašas tau atgimimą skelbiau
Jis už savo gyvybę pamiršo labiau!..
O, už tai tavo priešai manęs nepamigo
Ir į auštąs angas, dantis griedami bėgo
Deja, ten už auštų, už galingų, angų
Tuo juoktos laikus nesunku pirkti drangų
Nebusmok, kad lig šioliai ten viskas vena
Bet gi duota pakampius žmeizklams visaga
Ir šitai, kaip kascivis nelygioj kovoje,
Be garbis ir be vardo tiesynej laisvoje
Jis perblokitas iš vienas!.. O mano tiesynej
Gint ji savo sunų kitados garbę gyna!
Bet dabas be garbis, be sostinės palė
Nien tik partijų partijoms dirva plati.

Maironis Palangoje su pažįstamais
Maironio seserys Kotryna, Marcelė, Pranciška
Alpių kalnai

*Nuo viršaus Rigi Kulmo,
aukščiau debesų,
Išmatyt negali Lietuvos;
Vien tik dunkso aplinkui
vainikas kalnų,
Apsisupusių rūbais žiemos.*

RIGI KULM

Maironis Kauno seminarijos sodelyje 1925

Kauno katedra

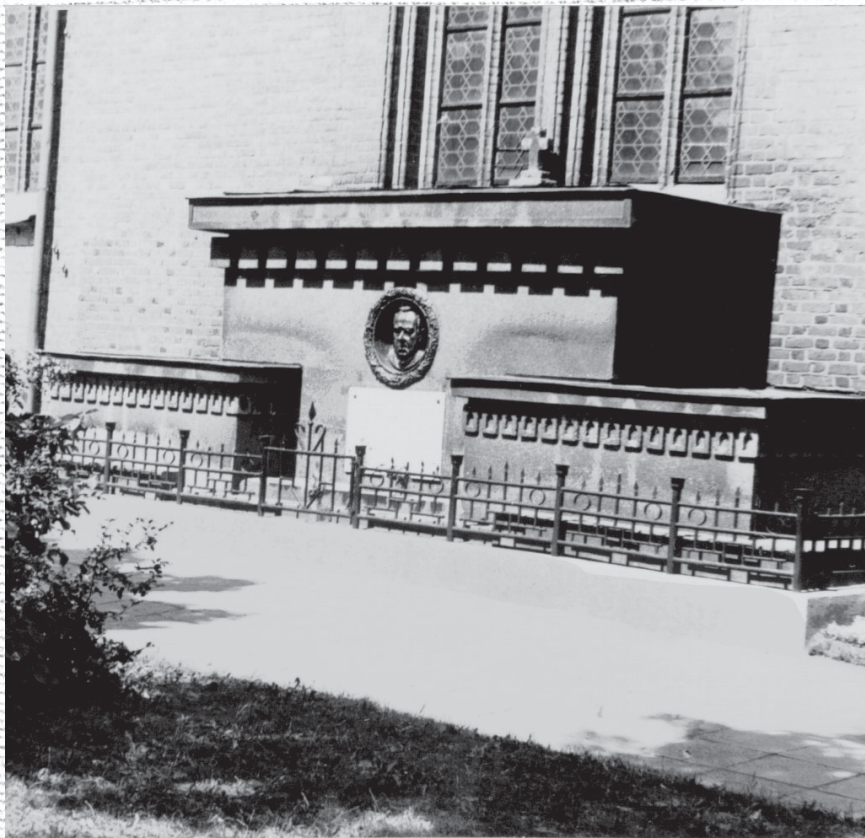

*Ne vienas metas, risčia prabėgęs,
Šitai man galvą širmai aptraukė;
O penktas kryžius, pečius prislėgęs,
Vargiai ko gero poryt belaukia.*

.....

*Nejaugi laikas į bočių šalį,
Kur meldžias kryžiai, liūdnai palinkę?
Iš kur numirę sugrižt neb gali,
Ramybę amžiną sau pasirinkę!*

NE VIENAS METAS

*Kaip bangos ant marių,
kaip mintys žmogaus,
taip mainos pasaulio darbai!
Kur Sardės, Atėnai? Ar Rymo garsaus
Kur vyrai ar jų veikalai?*

*Ir kas ta garbė, giesmėmis apdainuota?
Šešėlis, kurs bėga greta!
Išnyko žmogus: ir sąajota-sapnuota
Išblyško kaip ryto aušra!*

IŠNYKSIU KAIP DŪMAS

Maironio kapas prie Kauno Katedros
Prie paminklo Maironiui: L. Noreika, V. Kubilius,
G. Marcinkevičienė, Just. Marcinkevičius,
R. Adomaitis, 1980

*Taip liūdna man kartais ant saulės laidos!
Tarytum šviesos spinduliuos
palydžiu sapnus paskutinės maldos;
Lyg, rodos, ko trokštu, gailiuos!
Ir norint rytojaus sulaukti viliuos,
Man liūdna ant saulės laidos.*

SAULEI LEIDŽIANTIS

Maironio namai Kaune (1988 prieš restauraciją)

Laiptai į Maironio 8 kambarių butą antrame aukšte

Prieškambaris

Staliukas
su vaza
vizitinėms

Darbo
kambaryje
Vergilijaus
skulptūra.
Dail. Karje

Daugel reikia dalykų
šioj žemėj mylėti,
Kad pažintum paskui,
kas myleti verčiausia:
Saldumynus, žaislus,
marių erdvę plačiausią,
Arklius, moteris, garsą
ar skaistrožių rėtį.

SONNET A VICTOR HUGO

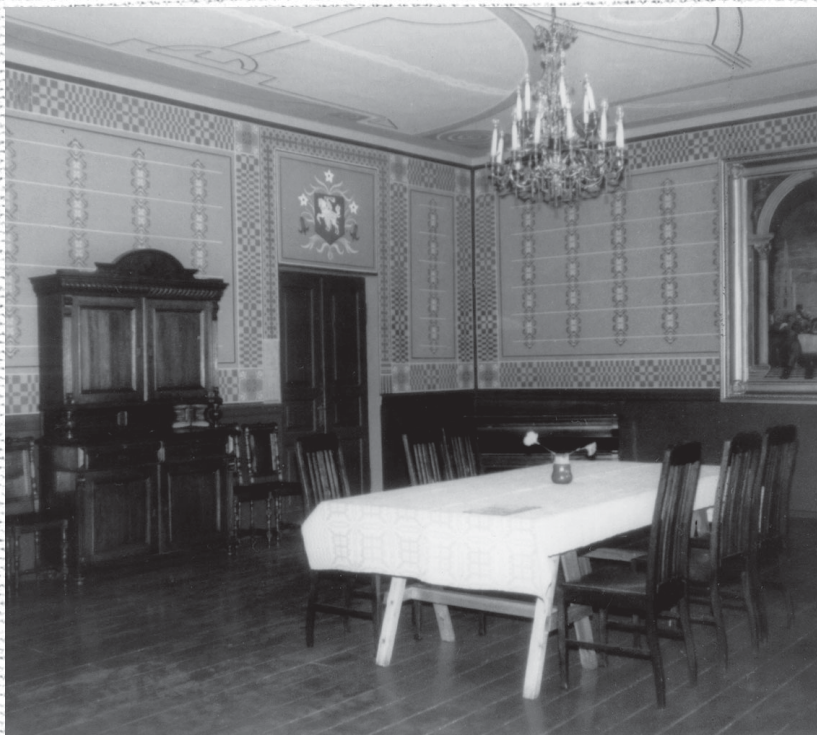
Darbo kambario fragmentas
Pultas, prie kurio poetas rašė stovėdamas

Telefonas

*Ko taip nuliūdai? Ko ant krūtinės
Ašara krinta griaudi?
Gailiesi, amžius didžius atminęs?
Praeitį brangią liūdai?
Žiūrėk, rytuose aušra jau teka,
Pabudę paukščiai pagiriais šneka;
Laikai juk mainos: slėgė pikti, –
Nušvis kiti
Lietuvai, mūsų tėvynei.*

VILNIUS

Valgomasis
Sesuo Marcelė, kuri rūpinosi Maironio būstu
Maironio portretas. Dail. J. Janulis

*Išliksiu aš gyvas paveiksle tame
Net tuomet, kai kūnas, užbertas žeme,
Ilsėsis, klajones užbaigęs visas!..*

IŠLIKSIU AŠ GYVAS

Maironio darbo kambarys
Tėvų Onos ir Aleksandro Mačiulių portretai
Muriljo „Šventoji šeimyna“

*Marija, Marija,
Skaisčiausia lėlija,
Dangaus karalienė šviesi!
Užstok prieš Aukščiausį
Tu žmogų menkiausį!
Taip daugel pas Dievą gali!*

MARIJOS GIESMĖ

*Kai ne kartą sunku,
Skųščiaus lūpų kraštu,
Kam širdį Aukščiausias man davė?
O tačiau juk be jos
Ant šios žemės karčios
Poetai negims nesapnavę.*

NENORIU SAPNŲ

Raudonoji svetainė

Kryžius seminaristų padovanotas Maironiui

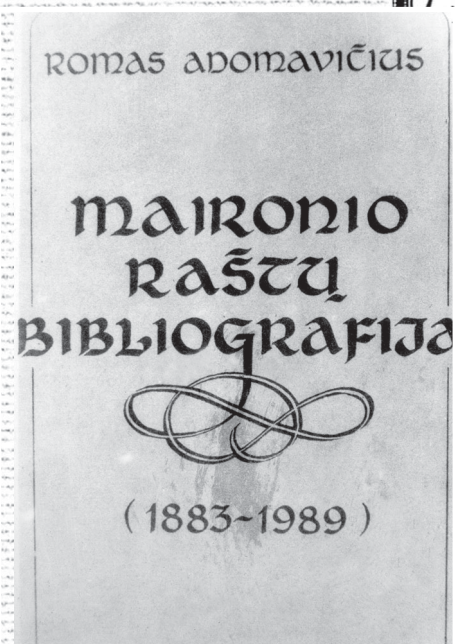

*„Maironis mums – pati poezija.
Tačiau kiekvienam laikui tenka ieškoti
savojo Maironio.”*

Maironio 125-ųjų gimimo metinių paminėjimas Pasandravyje
Kalba Maironio kūrybos tyrinėtoja prof. V. Zaborskaitė, 1987

Maironio minėjimas Krekenavoje
Ant Varnakalnio Maironio eiles deklamuoja L. Noreika
„Raštai“-1926
„Bibliografija“ – 1990

*Ko gi trokšti, nesoti dvasia?
Paslaptینگais sparnais kur lakioji?
Praeities vėl sapnai ar gražioji
Tau jaunystė vaidinas slapčia?*

.....
*Tavo norams mažai visados;
Negana valandos dabartinės;
Gaila tau vakarykščios dienos;*

*Gaila tau praeities net kančios!..
Tartum marės – troškimai krūtinės,
Vis siūbuoja, siūbuot nenustos.*

TROŠKIMAI

O, paklausykite vakarais,
Kai marių bangos nerimauja
Ir krantą barsto gintarais
Gelmės nematomoji sauja:
Girdėtis per miglas druskas,
Lyg verkia ir vaitoja kas!

O vaitoja,
Ašaroja
Tai Jūratė nelaiminga:
Atsiminusi Kastytį
Ir kad rūmai sudaužyti
Dievo apvaizda bausminga.

JŪRATĖ IR KASTYTIS

Maironis

JŪRATĖ IR KASTYTIS

ilustravo

D. Tarabildienė

D. Tarabildienės viršelis ir iliustracijos
baladei „Jūratė ir Kastytis“

Deklamuoja Rūta Staliliūnaitė

*Amžiais pavergtą kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim, ką mūsų protėviai gynė!
Žadinkim brolius meile drąsia!*

*Ginkime kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą, kaip milžinai!
Laimina Dievas sėjimą grūdą,
Laimina vaisių: gema šimtai.*

NEBEUŽTVENKSI UPĖS

125-ųjų minėjimas Akademiniam dramos teatru:
šventės prezidiumas, Kauno valstybinis choras
ir Čiurlionio meno m-lės smuikininkų ansamblis

Maironis – skulpt. B. Pundziaus ir dail. V. Valiaus darbai